

FORD MADOX FORD
POVESTEA
UNEI PASIUNI

TRADUCERE DIN LIMBA ENGLEZĂ ȘI NOTE
ADINA ARSENESCU

The Good Soldier

Ford Madox Ford

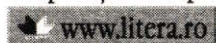

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Ne puteți vizita pe

Povestea unei pasiuni

Ford Madox Ford

Copyright © 2017 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Corector: Ioana Patriche

Copertă: Claudia Pascu

Tehnoredactare și prepress: Bogdan Coscaru

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată

de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FORD, FORD MADOX

Povestea unei pasiuni/Ford Madox Ford;

trad.: Adina Arsenescu. – București: Litera, 2017

ISBN 978-606-33-1448-3

I. Arsenescu, Adina (trad.)

821.111(73)-31=135.1

PARTEA ÎNTÂI

I

Aceasta este povestea cea mai tristă pe care am auzit-o vreodată. Îi știam pe soții Ashburnham de la Nauheim. I-am întâlnit acolo, nouă ani de-a rândul, în timpul vilegiaturii. Eram foarte intimi, sau poate mai curând se statorniciseră între noi legături tot atât de detașate, comode, și totuși apropiate, ca între mână și mână.

Soția mea și cu mine îi cunoșteam pe căpitanul Ashburnham și pe soția sa cât se poate de bine – atât cât poți cunoaște pe cineva. Dar, într-un anumit fel, parcă nu știam nimic despre ei. Așa ceva, cred, e posibil numai la englezi. Și azi, când mă întreb ce știu despre această tristă întâmplare îmi dau seama că n-am habar de nimic. Până acum șase luni nu fusesem vreodată în Anglia și e de la sine înțeles că nu am căutat să pătrund nicio dată în adâncurile inimii vreunui englez. Aveam idee doar de ce era la suprafață.

Aceasta nu înseamnă că nu cunoșteam mulți englezi. Fiind obligați să ne ducem viața în Europa și, pe deasupra, așa cum era situația, fiind americani și avuți, ceea ce e ca și cum ai spune că eram antiamericani, aveam foarte mult de-a face cu englezi din societatea bună. Știi, ne stabilisem la Paris. Diferitele localități presărate între Nisa și Bordighera ne adăposteau în fiecare iarnă, iar la Nauheim ne duceam din iulie până prin septembrie. Vei deduce din aceasta că unul dintre noi suferea de inimă – și cum soția mea a murit, vei presupune că ea era aceea.

Căpitanul Ashburnham era și el cardiac. Dar lui îi era necesar să stea doar o lună la Nauheim ca să fie apoi în formă tot restul anului, în schimb pentru Florence, sărmana de ea, cele aproximativ două luni pe care le petreceam acolo, abia ajungeau să o țină în viață de pe un an pe altul.

Boala de inimă a căpitanului Ashburnham își avea originea în jocul de polo, sau în sporturile violente practicate prea intens în tinerețe. Ruinarea sănătății biete Florence se datora unei furtuni pe ocean în timpul primei noastre călătorii spre Europa, iar motivul imediat al întemnițării noastre pe continent au fost prescripțiile doctorilor. După spusele acestora, chiar și traversarea Canalului Mânecii ar fi fost suficientă ca să o dea gata pe sărmana făptură.

Când l-am întâlnit prima dată pe căpitanul Ashburnham era în vârstă de 33 de ani și venise în concediu medical din India, unde nu avea să se mai întoarcă niciodată. Doamna Ashburnham, Leonora, împlinise 31 de ani. Eu aveam pe atunci 36 de ani, iar biata Florence 30. Așa încât, Florence, dacă ar fi trăit, ar fi avut azi 39 de ani, căpitanul Ashburnham 42, cât despre mine, am 45 de ani, iar Leonora 40. Deci, legăturile noastre de prietenie au fost acelea ale unor oameni destul de tineri, de o tinerețe matură; fiecare dintre noi aveam o fire potolită, soții Ashburnham fiind ceea ce, în special în Anglia, este obiceiul să se numească „oameni cât se poate de bine“.

Cum probabil vei bănuî, se trăgeau din familia Ashburnham, cea care l-a însoțit pe Carol I la ghilotină, dar cum e de așteptat la o asemenea categorie de englezi, nu ți-ai fi dat niciodată seama de așa ceva. Doamna Ashburnham descindea din familia Powys; Florence făcea parte din familia Hurlbird din Stamford, Connecticut, unde, după cum se știe, oamenii sunt și mai demodați chiar decât ar putea fi locuitorii din Cranford, Anglia. Cât despre mine, sunt un Dowell din Philadelphia – Pennsylvania, unde este cunoscut, istoricește, că se află mai multe familii vechi englezești decât în șase districte din Anglia la un loc. Port asupra mea, ca și cum ar fi singurul lucru care în mod invizibil m-ar putea ancora în orice loc de pe suprafața globului, însemnele de proprietate –

însemnele acelor proprietăți ale mele care altă dată se întindeau pe locul mai multor blocuri existente azi între străzile Chestnut și Walnut.

Sunt însemne de *wampum*¹, conferite de un șef de trib indian primului Dowell, care era de felul lui din Farnham, Surrey, și care a plecat spre America, odată cu William Penn². Neamurile lui Florence, așa cum se întâmplă de cele mai multe ori cu cei din Connecticut, se trăgeau de prin împrejurimile localității Fordingbridge, acolo unde se află și proprietatea familiei Ashburnham, locul de unde tocmai scriu, acum, aceste rânduri. S-ar putea foarte bine să întrebi de ce le scriu. Am o mulțime de motive. Nu-i un lucru nemaiauzit ca oamenii care au asistat la jefuirea unei cetăți, sau la prăbușirea unui popor, să dorească să aștearnă pe hârtie cele petrecute, pentru folosul unor urmași neștiuți, sau a unor generații foarte îndepărtate, ori pur și simplu, dacă vrei, ca să-și șteargă din fața ochilor minții imaginile păstrate.

S-a spus că jefuirea Romei de către goți s-a datorat morții unui șoarece; jur că destrămarea micului nostru grup de patru a fost rezultatul unui eveniment tot atât de inimaginabil. Dacă ne-ar fi văzut cineva stând într-o după masă, să spunem, la una din măsuțele din fața clădirii clubului de la Homburg, luând ceaiul, privind jucătorii de pe terenul miniatural de golf, ar îi spus că eram o mică fortăreață zdravăn întărită. Puteam fi asemuiți, dacă vrei, cu una dintre acele ambarcațiuni cu pânze albe pe o mare albastră, una dintre frumusețile cele mai trufașe și mai trainice din câte a îngăduit Dumnezeu minții omenești să-și închipuie. Unde ar fi putut găsi cineva un refugiu mai bun, unde oare?

¹ Bucăți de scoici cilindrice, înșirate ca mărgelile, folosite de indieni atât ca monede, cât și ca ornamente

² William Penn (1644–1718), adept al sectei quakerilor, întemeietorul orașului Pennsylvania, persecutat și întemnițat de mai multe ori în Anglia pentru scrierile sale religioase; a emigrat în America unde a obținut toleranța pentru coreligionarii săi.

Statornicie? Trăinicie? Unde s-au mistuit? Nici nu sunt în stare să-mi închipui Că s-au spulberat. Nu-mi vine să-mi cred ochilor că viața aceea potolită, pașnică, ce părea că se desfășoară în pași ușori de menuet, s-a prăbușit dintr-odată, în patru zile, după o durată de nouă ani și șase luni. Îți jur, prietenia noastră intimă era armonioasă ca un menuet, pur și simplu pentru că de fiecare dată și în fiecare împrejurare știam exact încotro să ne îndreptăm pașii, unde să ne așezăm, ce masă să alegem, într-o înțelegere unanimă; și eram atât de legați și de uniți încât adesea ni se întâmpla să ne ridicăm de la masă toți patru deodată, fără să ne fi făcut măcar un semn unul altuia, și să plecăm în sunetele fanfarei din parc, sub razele blânde ale soarelui sau, când ploua, să ne purtăm pașii pe sub tainice adăposturi. Nu, nu se poate ca toate acestea să nu mai existe. Nu poți uide un menuet dansat la curte. Poți închide albumul cu melodii, poți lăsa în jos capacul clavecinului. Șoarecii pot roade panglicile de mătase albă din dulapuri și scrinuri. Gloata poate să prade Versailles, Trianonul poate să se prăbușească, dar, bineînțeles, menuetul, menuetul continuă să se danseze până-n îndepărtatele stele, după cum și menuetul nostru din stațiunile balneare din Hessa își continuă, cred, încă pașii. Nu mai există oare nici o lume în ceruri în care vechile dansuri pline de frumusețe și minunatele prietenii intime să mai dăinuie? Să nu existe oare vreo Nirvană pătrunsă de slabele tresăriri ale instrumentelor măcinate de carii, dar în care să supraviețuiască totuși sufletele plâpânde, tremurătoare, veșnice?

Nu, zău, nu poate fi adevărat! De fapt nu pășeam în ritmul unui menuet; ne aflam într-o închisoare, o temniță plină de nebuni legați și cu căluș, pentru ca urletele lor să nu răsunе mai puternic decât uruitul roților trăsuri noastre, pe când ne plimbam de-a lungul aleilor din Taunus Wald, străjuite de copaci înalți.

Și totuși, jur pe ce am mai sfânt, toate din jur erau adevărate. Soarele strălucea cu adevărat, adevărată era și muzica, iar apa ce țâșnea prin botul delfinilor de piatră era de asemenea adevărată. Din moment ce eu nu vedeam decât patru oameni cu aceleași

gusturi, cu aceleași dorințe, acționând sau nu, staționând ici și colo în perfectă armonie, nu înseamnă că eram adevărați? Iar dacă nouă ani de-a rândul am avut parte de un măr gustos care era totuși putred la mijloc, dar nu i-am descoperit putreziciunea decât după nouă ani și șase luni fără patru zile, să fie adevărat, că timp de nouă ani am avut parte de un măr bun? La fel s-a întâmplat și cu Edward Ashburnham, cu Leonora, nevasta lui, și cu biata Florence. Și dacă te gândești bine, nu-i oare cam ciudat că putreziciunea fizică a doi dintre cei patru stâlpi ai casei noastre nu mi-a apărut niciodată primejdioasă pentru siguranța acesteia. Nici acum nu-mi apare astfel, deși doi dintre cei patru nu mai sunt. Nu știu...

Nu știu nimic – nimic pe lume – despre inimile oamenilor. Ceea ce știu este doar că sunt singur – teribil de singur. Și nici o gură de sobă nu va mai fi martora taifasurilor prietenești. Și orice fumoar îmi va părea de acum înainte populat de vagi umbre conturate printre rotocoalele de fum. Dar atunci, pentru numele lui Dumnezeu, din moment ce gura sobei sau fumoarul nu mai înseamnă nimic, ce-mi mai rămâne când întreaga-mi viață mi-am petrecut-o la gura sobei sau în fumoar? Căldura căminului! Ei bine, asta însemna Florence. În timpul celor doisprezece ani câți s-au scurs după acea furtună care părea să-i fi slăbit iremediabil inima, cred că nici un minut măcar nu am pierdut-o din ochi, exceptând doar acele momente când se afla în camera ei, sub plapumă, iar eu eram jos în holul unui hotel, într-un fumoar, fumând cu câte un prieten, sau trăgând ultimul fum de havană înainte de culcare. Nu o învinuiesc deloc pe Florence. Dar cum de a putut să știe ceea ce știa? Cum de a ajuns să aibă cunoștință de așa ceva? Să cunoască totul atât de profund. Doamne! Nu pot înțelege când a avut timp să afle. S-a întâmplat probabil pe când îmi făceam băile, exercițiile suedeze și manichiura. Îndeplinind numai rolul unui infirmier plin de grijă și mereu sub tensiune, eram obligat, totuși, să fac și eu câte ceva, ca să mă păstrez în formă. Atunci trebuie să se fi întâmplat! Dar chiar așa, cum a putut să găsească atâta timp pentru acele convorbiri lungi și pline de toată înțelepciunea pământului, pe

care Leonora mi le-a relatat după moartea lor. Cum aş putea să-mi închipui că în timpul plimbărilor noastre, prescrise de doctori, la Nauheim și prin împrejurimi, găsea posibilitatea să ducă tratative între Edward Ashburnham și soția acestuia? Și nu-i oare de necrezut că în tot acest timp Edward și Leonora nu-și adresau unul altuia nici măcar un cuvânt, când erau între ei? Ce să mai crezi oare despre lume?

Pot să-ți jur că păreau o pereche model. Edward era cât se poate de devotat soției lui, fără a apărea însă deloc un prostănac. Era un bărbat bine făcut, cu ochi albaștri ce reflectau sinceritate și candoare, cu o inimă bună, caldă. Iat-o și pe ea – înaltă, cu o splendidă ținută la călărie, o făptură cu totul aleasă. Leonora era o făptură aleasă, dar în același timp foarte reală încât te întrebai cum putea exista o asemenea ființă. Vreau să spun că arareori găsești întrunite la un singur om cele mai înalte calități. Să te tragi dintr-o familie de viță, să ai aerul unei asemenea familii, să fii bogat, să ai cele mai perfecte maniere, să posezi până și acea urmă de insolență ce pare a fi necesară. Să ai toate acestea și să arăți astfel! Nu, era prea frumos ca să fie adevărat. Și totuși, chiar azi după masă, când depănam din nou întreaga poveste, mi-a spus:

– Am încercat, cândva, să am un iubit, dar eram atât de apatică, atât de doborâtă, încât am fost silită să-l îndepărtez.

Această mărturisire mi s-a părut cel mai extraordinar lucru pe care l-am auzit vreodată. Apoi a adăugat:

– M-am aflat chiar în brațele unui bărbat. Era un om atât de drăguț, atât de plăcut! Și îmi spuneam în sinea mea, cu înverșunare, printre dinții înțelești, așa cum se spune în romane: „Acum trebuie să profit, să mă distrez și eu, măcar o dată în viața mea, măcar o dată în viață!” Eram într-o trăsură, noaptea, întorcându-ne de la un bal, după o vânătoare. Aveam de străbătut mai mulți kilometri. Și apoi, dintr-odată, întreg amarul nesfârșitei noastre sărăcii, a acelui teatru ce trebuia jucat mereu, m-a cuprins ca o pecingine și a stricat totul. Da, mi-am dat seama că îmi pierise gustul. Și atunci am izbucnit în hohote de plâns; și am plâns, și am plâns, am plâns așa tot timpul cât a

ținut drumul. Închipuie-ți, eu și plângând! Gândește-te să-l trag astfel pe sfoară pe bietul băiat. Desigur că nu era loial, nu-i așa?

Nu știi, nu știu ce să cred. Să fi fost oare această ultimă remarcă aceea a unei târfe, sau așa gândește în adâncul inimii orice femeie decentă, fie că face sau nu parte dintr-o familie de moșieri? Sau poate că tot timpul are numai asta în minte. Cine știe?

Ei bine, dacă nu ai ajuns să o știi până acum, la nivelul de civilizație pe care l-am atins, după toate predicile moraliștilor și după toate lecțiile ținute de mame ficelor lor *in saecula saeculorum...*¹ nu prin viu grai, ci prin priviri, sau poate prin șoaptele unei inimi către alta, și dacă nu știi nici măcar atât despre lucrul primordial de pe lume, atunci ce știi și de ce mai faci umbră pământului?

Am întrebat-o pe doamna Ashburnham dacă i-a povestit lui Florence despre toate acestea și cum a reacționat Florence. Mi-a răspuns:

– Florence n-a făcut nici un fel de comentariu. Ce ar fi putut să spună? Nu era nimic de spus. Cu acea sărăcie neagră căreia trebuia să-i facem față pentru a salva aparențele și ținând seama de împrejurările în care am ajuns să fim săraci – știi la ce mă refer – orice femeie ar fi fost îndreptățită să-și ia un amant, ba să primească chiar și daruri. Îmi amintesc că Florence a povestit o dată o situație similară – era mult prea bine crescută, prea americană până în măduva oaselor, ca să vorbească despre cazul meu – și a comentat că era o portiță de scăpare și că o femeie nu putea decât să acționeze sub impulsul momentului. A spus-o în americană, evident, dar cam acesta era înțelesul. Cred că a rostit chiar cuvintele acestea: „Femeia are libertatea să hotărască dacă s-o facă sau nu...”

N-aș vrea să-ți închipui că îl ponegresc pe Teddy Ashburnham și că-l consider o brută. Nu cred că ar fi fost așa ceva. Cine știe, poate că toți bărbații sunt la fel. Așa cum am spus, ce știu eu despre unii și despre alții cu care stau de vorbă în fumoarul clubului? Într-un club, întâlnești oameni care istorisesc tot felul

¹ În vecii vecilor (în limba latină în original)

de povești indecente, atât de indecente încât pur și simplu îți fac rău. Și totuși s-ar considera jigniți dacă ți-ar trece prin minte să le dai a înțelege că n-ai avea încredere în ei să-i lași singuri cu nevasta ta. Și probabil că ar fi într-adevăr jigniți. Dar un astfel de om, evident, găsește mai multă plăcere în a asculta sau a povesti istorioare indecente, decât în orice altceva. Acest tip de oameni vânează blazați, sau se îmbracă dezgustați, lucrează fără entuziasm, participă apatici la dineuri, consideră o adevărată plictiseală să ducă o conversație de câteva minute dar, de îndată ce se pornește celălalt fel de conversație, se trezesc și imediat încep să râdă în hohote de sar în sus de pe scaune. Atunci, dacă se desfată atât de mult cu asemenea povestiri, cum e posibil să se considere jigniți – și să fie într-adevăr jigniți – la sugestia că ar putea să atenteze la onoarea soției tale? Sau iată-l pe Edward Ashburnham, omul cel mai pur, un judecător excelent, un soldat de mână întâi, unul dintre cei mai generoși proprietari, așa se spunea în Hampshire, din Anglia. Plin de grijă față de cei săraci ca și față de bieții bețivi inveterați, așa cum am văzut cu propriii mei ochi. Și nu știu dacă în cei nouă ani cât l-am cunoscut, l-am auzit povestind o dată sau de două ori, o istorioară care să nu fi putut fi publicată în coloanele revistei *Field*. Pe celelalte nici nu-l amuza măcar să le audă, s-ar fi sculat imediat de la masă și și-ar fi făcut drum să-și cumpere o țigară sau așa ceva. Ai fi spus că era exact tipul de om cu care ți-ai fi putut lăsa nevasta în deplină încredere. Și am avut această încredere și s-a dovedit a fi o nebunie.

Aici m-ai prins din nou. Dacă bietul Edward era periculos tocmai datorită sobrietății sale în exprimare – și se zice că aceasta e întotdeauna semnul distinctiv al unui desfrânat – atunci ce veți spune despre mine? Mărturisesc în mod solemn că nici măcar o dată în viața mea nu am făcut cea mai vagă aluzie necuviincioasă, mai mult chiar, pot să pun cheazășie în ceea ce privește puritatea gândurilor mele și cinstea absolută a vieții mele. Și până la urmă, la ce duce asta? Să fie totul o nebunie, o prefăcătorie? Eu nu sunt mai acătării decât un eunuc, sau poate

că bărbatul adevărat – cel care are drept la existență – trebuie să fie un armăsar furios, nechezând mereu după femeia vecinului?

Nu știu. Și nu există nimic să ne călăuzească. Iar dacă totul e atât de nebulos, chiar și într-o chestiune atât de elementară ca morala sexelor, ce ne va călăuzi oare în alte legături, asociații și activități personale, unde e vorba de o morală mai subtilă? Sau poate suntem hărăziți să acționăm numai sub forța impulsului? Totul e învăluit în beznă.